

La Rambla Nova

Quadern per l'exploració SCAN 2024 / Ramon Aloguín i Pallach, arquitecte / novembre del 2024

Qüestions prèvies

La nostra Rambla no és una rambla.

S'anomena *rambla* el curs d'aigua sec, en el seu tram més pla, proper al mar. En el nostre clima, dins de les poblacions d'escàs espai públic, va ser i encara ho és en moltes poblacions una àrea de passeig. Les famoses rambles de Barcelona eren, en origen, una via de desguàs de l'aigua de la pluja al mar. Per extensió, es va anar dient rambla del passeig principal d'una ciutat, encara que, com en el nostre cas, no fos una torrentada natural.

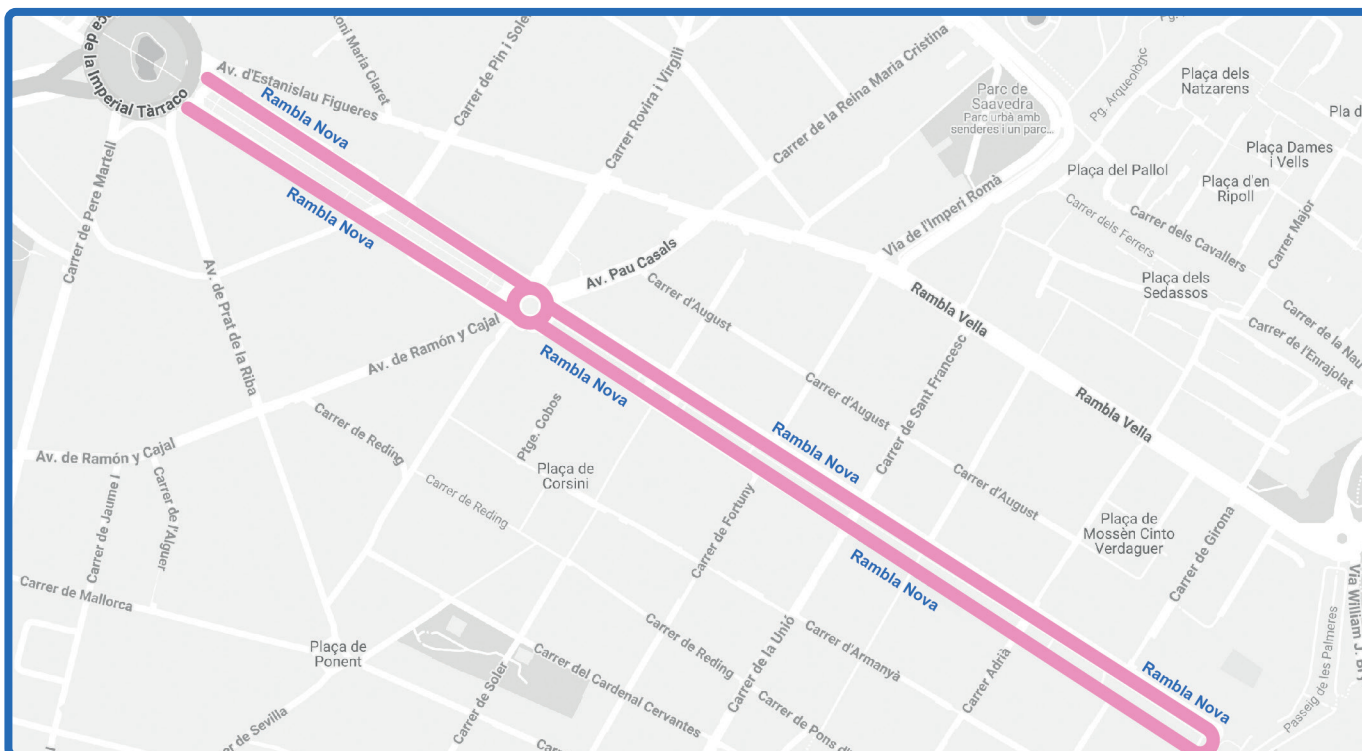
Com que ja teníem una rambla vora la muralla medieval, en esplanar l'espai deixat pels baluards, a partir del 1854, van sortir dues rambles: la Rambla Vella i la Rambla Nova, que han arribat fins avui.

Explorarem els monuments que la guarneixen, però també elements commemoratius que la caracteritzen.

Distingim tres etapes en la creació de la Rambla Nova:

- 1854. Enderroc dels baluards i les muralles, esplanació. Des del Balcó del Mediterrani fins al carrer Colom. 42 m d'amplada.
- 1954. Primera prolongació fins a la plaça Imperial Tàrraco. 52 m d'amplada, sense passeig central. Transformació posterior amb coca central.
- 1995-2006. Prolongacions fins a la Torre dels Vents. 52 m d'amplada: dues voreres de 8 m, dos carrils de circulació de 6,5 m i passeig central de 23 m.

▼ MAPA DE LA RAMBLA NOVA.

Trencant el sostre de vidre

Enguany, 2024, s'ha pintat un mural colossal a l'inici del carrer Macià Malloí. És tan proper al final de la Rambla que sembla adequat visitar-lo. L'artista és Alejandro Gómez. L'obra representa el trencament del sostre de vidre. Fragments del vidre trencat sobresurten del mural, amb un potent dramatisme. Moltes dones del personal sanitari de Joan XXIII, que rarament ocupen els llocs de més responsabilitat, van col·laborar en l'execució de la pintura.

1. Torre dels Vents

2006 / Antoni Mas Castelltort, Vila-seca, 1949

Rotonda central de la plaça de les Corts Catalanes.

Escultura cinètica colossal de 32 m d'altura. Formada per un arc que suporta un prisma articulat vertical, rematat per un penell de doble cercle. Es complementa amb una complexa il·luminació amb llums tipus led que poden assolir fins a 16×10^6 combinacions. La base és una plaça de 48 m de diàmetre que forma un suau turó, entapissat de gespa artificial, no accessible als vianants.

La peça, fabricada en acer per Schwartz Hautmon a la seva planta industrial de Vila-seca, va ser inaugurada el 12 de febrer de 2006, en la festa de celebració de l'acabament de la Rambla Nova. L'acte va consistir en una marxa cívica des del Balcó del Mediterrani fins a la Torre dels Vents (1.930 m), simbolitzant la culminació del procés. Els participants, vora dos mil, van rebre un diploma acreditatiu de la seva presència en la celebració. Inicialment, l'artista va batejar l'escultura com *L'encís bellugadís*, però finalment l'alcalde Nadal va decidir anomenar-la Torre dels Vents, nom més ajustat a l'artefacte.

2. Mural ceràmic de l'edifici Zeus 1978 / Julio Bono, ceramista (Sagunt, 1934 - Barcelona, 2017)

Rambla del President Companys, 14 / plaça de la Generalitat.

Mural monumental de 18 x 5 m. Ocupa el centre de la façana que dona a la plaça, revestint totes les plantes menys la baixa. D'aquesta obra no figurativa, cal remarcar-ne la riquesa del color i la forma lliure, dominada per grans circumferències, molt en la línia de l'artista en aquell moment (vegeu els murals de l'Estació de Sants a Barcelona). El mural està signat a baix a la dreta, just al damunt de la planta baixa, i va ser fabricat al taller de l'artista.

L'edifici, projectat per l'arquitecte Josep Garriga Pons, es va inaugurar l'any 1978. Era, en el seu moment, un dels edificis més grans de la ciutat, amb un pati interior amb piscina privada, aparcaments i altres comoditats singulars per a l'època.

FOTOGRAFIA DE XAVIER JORNET ►

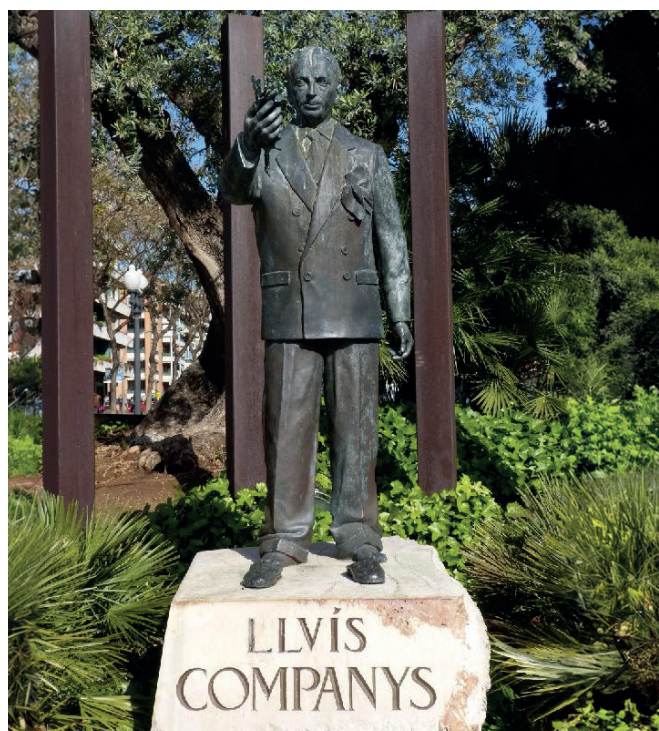

3. Monument al President Companys 2005 / Bruno Gallart Pardo (Tarragona, 1941)

Rambla del President Companys, al passeig central.

Escultura figurativa de bronze, de mida lleugerament superior a la de l'escala natural. Està elevada damunt d'un bloc de pedra de la Floresta sense polir, fet evident que el president està descalç, tal com va ser la seva darrera voluntat davant l'escamot d'execució. S'hi poden trobar diferents textos gravats: davant del bloc, «LLVÍS COMPANYS»; al lateral esquerre, «MOLT HONORABLE PRESIDENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA, 1882-1940»; i als dos laterals del mur perimetral d'acer, «TORNAREM A LLUITAR, TORNAREM A SOFRIR, TORNAREM A VÈNCER». Quatre columnes d'acer amb tractament rovellat Corten fan de teló a l'escultura, simbolitzant les quatre barres. Una olivera mil·lenària, un xiprer, margallons i l'entapissat d'heura completen el conjunt, que forma una illa de 5 x 3 m, situada al bell mig del passeig. La signatura és al davant, damunt del bloc de pedra.

Fabricat en bronze a la Foneria Vilà de Valls a partir del model de Bruno Gallart, que signa damunt el camall esquerre dels pantalons. Es va inaugurar l'11 de setembre de 2005.

4. Relleus amb al·legories del mar i la terra

1962 / Joan Rebull i Torroja (Reus, 1899 - Barcelona, 1981).

Edifici de Caixa Tarragona, plaça de la Imperial Tàrraco, 6
(arquitecte: Salvador Ripoll i Sahagún, Tarragona, 1906-1976).

Són relleus damunt marbre blanc, cada un format per dues peces unides. Mesuren, aproximadament, 2,5 x 3 m i estan situats a banda i banda de l'entrada principal. Representen, a l'esquerra, el camp: pagesos amb la collita, un ruc i una mare amb el fill al coll; i a la dreta, la mar: un grup de quatre figures, dos homes i dues dones, embarcant en un bot, amb un fons de vaixells de vela. Van ser tallats al taller de l'artista, que signa a baix a l'esquerra.

L'edifici es va inaugurar, segons la làpida del vestíbul, el 13 de novembre de 1975. Els relleus els havia esculpit Rebull el 1962, aproximadament. La Caixa d'Estalvis de Tarragona els hi va comprar per ornamentar la seva nova seu social a la plaça de la Imperial Tàrraco, ampliada posteriorment cap al carrer de Pere Martell. Aquesta darrera ampliació allotja, en els nostres dies, l'Auditori i oficines de la Diputació de Tarragona. Caixa Tarragona es va fusionar amb altres caixes amb el nom de CatalunyaCaixa, una entitat que finalment va ser absorbida pel Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA).

5. Arquitecte Jujol

Estàtua de bronze, de mida natural, de l'escultor Joan Serramià. Està ubicada davant del Teatre Metropol, a la coca central de la Rambla, i va ser inaugurada el 5 de juliol de 2024, any del 75è aniversari de la mort de l'arquitecte.

6. Frisos ceràmics de la Caixa d'Estalvis

1975 / Julio Bono, ceramista (Sagunt, 1934 - Barcelona, 2017).

Edifici de Caixa Tarragona, plaça de la Imperial Tàrraco, 6, a les façanes laterals dels carrers de Prat de la Riba i de Pere Martell.

Es desenvolupen damunt la planta baixa, en cada un dels carrers, formant grans frisos de 15 x 1,8 m. El de Prat de la Riba és una al·legoria de la ciutat de Tarragona, mentre que el de Pere Martell ho és de les contrades del camp. Porta signatura a baix a la dreta, «Bono 75».

Per les dimensions i la temàtica, sembla que els murals de ceràmica van ser encarregats a Bono directament per ornamentar la nova seu. Tanmateix, una certa manca de bona proporció permet deduir que les ornamentacions (encara més les de Rebull, però també les de Bono) es van sobreposar a l'edifici, sense que observin cap relació amb la composició arquitectònica, volgutament futurista amb les gelosies d'alumini anoditzat.

7. Monument a la Sardana

1973 / Josep Brull i Pagès (Ascó, 1907 - Ripollet, 1995).

Parterre de la Rambla Nova, davant del número 25.

Relleu de sardanistes esculpit damunt d'un bloc de marbre cilíndric. Les figures, una mica més petites de l'escala natural, presenten formes força estilitzades. Té una alçada total de 2 m, peanya inclosa. La signatura és a la dreta de la base, que, al davant, mostra l'escut de Catalunya i una inscripció:

TARRAGONA

CIUTAT PUBILLA

DE LA SARDANA

MCMLXXIII

Va ser inaugurat el 6 de maig del 1973, als jardins del Camp de Mart, quan Tarragona va ser proclamada Ciutat Pubilla de la Sardana, a proposta del Casal Tarragoní i de l'Obra del Ballet Popular.

El 27 de febrer de 2005 es va traslladar al seu emplaçament actual de la Rambla, al tram on habitualment es fan les ballades de sardanes.

8. Mosaics de l'edifici Zodíac

1964 / Santi Padrós i Elías (Terrassa, 1918 - el Vendrell, 1971).

Rambla Nova, 112.

Mosaics artesanals en tres grups: a la façana, al xamfrà, els quadres dels dotze símbols del zodíac, sis a cada banda; a la botiga, originalment del concessionari de cotxes SEAT, hi ha el plafó monumental (5 x 10 m), amb al·legories de diferents vehicles a través de la història, signat a baix a la dreta; i al vestíbul d'entrada a l'edifici d'habitatges, hi ha una al·legoria de la Tarragona monumental. Estan fets de la manera tradicional, aferrats damunt d'una superfície vertical de tesselles d'1 x 1 cm de marbre o de vidre de colors. Es va produir al taller de l'artista a Coma-ruga. Santi Padrós era al cim de la seva fama: havia dissenyat els vitralls de l'ermita del Loreto a Tarragona i tenia una quantitat immensa d'obres arreu.

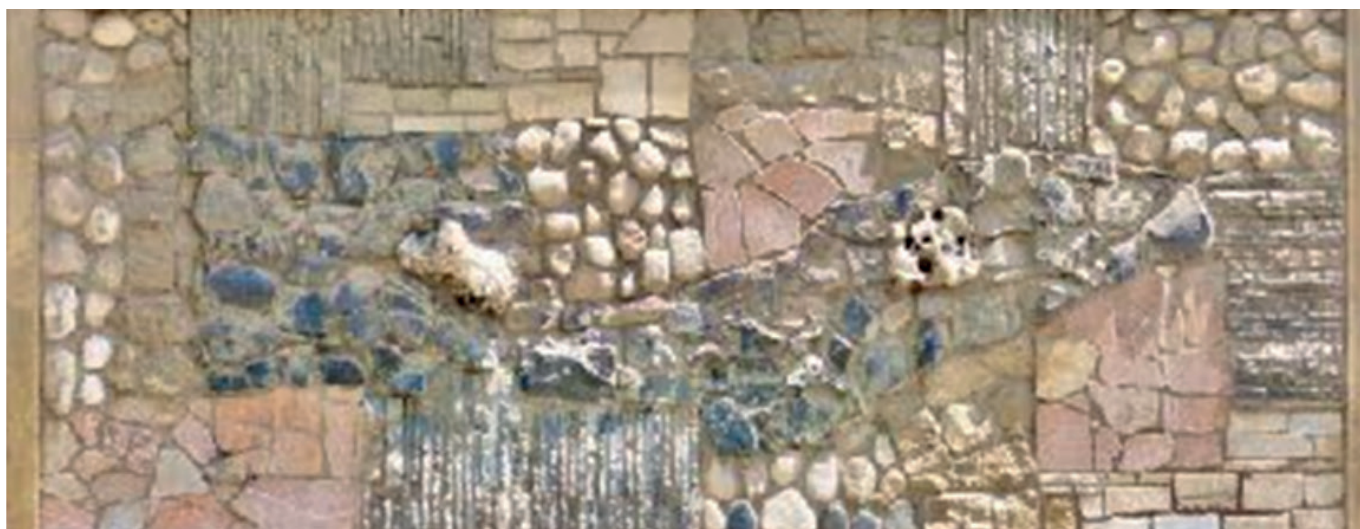
Els arquitectes de l'edifici Zodíac van ser Josep M. Monravà i Antoni Pujol, que ja eren uns veterans en aquesta mena de construccions. El tractament del disseny del xamfrà, sempre complicat, va ser resolt amb gran encert.

9. Edifici dels Caputxins: Convent i Església. 1966 / Lluís Albín arquitecte i Josep Collell, escultor.

Actualment, edifici de serveis, en curs de rehabilitació. Rambla Nova, 105.

Al número 105 de la Rambla Nova hi ha l'edifici que reunia el convent, amb l'accés a l'església de Sant Antoni de Pàdua, situada al pati de l'illa (amb un curiós absis en dent de serra, visible des del carrer d'Estanislau Figueras), i també a diversos espais de serveis a les plantes superiors, més o menys relacionats amb el culte i la tasca social dels frares, o bé ocupats en règim de lloguer per entitats diverses. L'edifici, projectat per l'arquitecte barceloní Lluís Albín, es va acabar l'any 1966. Damunt d'un potent sòcol a la planta baixa (composició de l'escultor Collet, sogre de l'arquitecte), s'alcen els vuit pisos, de composició racionalista, alternant les obertures horitzontals i verticals. Els acabats, arrebossats senzills, no han suportat bé el pas del temps. L'aparent manca de cura (l'edifici està parcialment abandonat) no permet apreciar bé la composició de la que possiblement és la millor obra d'Albín a la nostra ciutat, injustament oblidada.

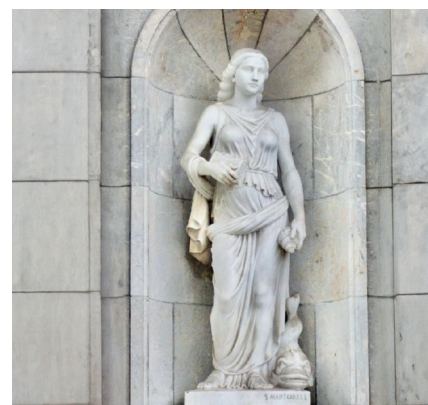
10. Escultures de l'edifici de La Caixa 1952 / Salvador Martorell i Oller (la Canonja, 1895 - Tarragona, 1968). Rambla Nova, 100.

Escultures de marbre italià, de 168 cm d'altura, a les fornícules de la planta baixa, que evocuen el Camp de Tarragona i el mar. I escultures en pedra de Montjuïc, de 250 cm, a la balustrada de coronament de l'edifici, que representen les alegories del treball i de l'estalvi. A la peanya de les fornícules hi ha la signatura de l'artista: «S. MARTORELL».

Les escultures les va tallar el mateix Martorell al seu taller del camí de l'Àngel.

Es van enllestir el 1952, i l'any següent es va inaugurar l'edifici, projectat per l'arquitecte tarragoní Antoni Pujol i Sevil.

El taller de Martorell era també el seu habitatge. El camí de l'Àngel, avui desaparegut, era una via d'accés a la muntanya de l'Oliva per la falda oposada a la ciutat, per on passa ara l'autovia A7.

11. Font del Centenari de La Rambla Nova 1954 / Josep Viladomat i Massanas (Manlleu, 1899 - Escaldes-Engordany, Andorra, 1989).

Forma una rotonda accessible als vianants, a la cruïlla de la Rambla Nova amb els carrers de Pau Casals, Antoni Rovira, Ramón y Cajal i Cristòfor Colom.

Al voltant d'un estany circular de 12 m de diàmetre, quatre grups escultòrics (amb una persona i un animal cadascun) simbolitzen al·legories dels quatre continents, dels punts cardinals i de les races humanes. De la boca de cada animal brolla un poderós raig d'aigua, i tots quatre coincideixen al centre de la font. Les figures, tallades en pedra d'Hontoria, Burgos, no han suportat gaire bé el pas del temps. El grups són: nord, Europa, home caucàsic, amb os; sud, Àfrica, home africà, amb hipopòtam; est, Àsia, home indostànic, amb elefant; i oest, Amèrica, home amerindi, amb caiman.

Totes van ser fetes al taller de l'artista, i l'acabat final, de figures i font, *in situ*. El grup del nord conté un medalló de l'any 1954 que recorda l'aniversari, ara il·legible per l'erosió que experimenta la pedra d'Hontoria. A terra, una segona placa de l'any 1994 en commemora la restauració.

La font evoca el primer centenari de l'obertura de la Rambla Nova, un cop enderrocades les muralles, i el seu nom complet, doncs, hauria de ser Font del Centenari de la Rambla Nova.

Es va inaugurar amb una gran festa el 15 d'agost de 1954. Al mateix temps, es va inaugurar la prolongació de la Rambla, en forma de bulevard, fins a la plaça de la Imperial Tàrraco, aleshores encara no urbanitzada com la coneixem avui, un tram que, fins al 1978, va ser conegut com a avinguda del Conde de Valledano, en homenatge al ministre d'Obres Públiques del moment, que va ser present en els actes (el seu ministeri havia contribuït en les obres). L'avinguda Valledano formava part, amb altres carrers, del tram urbà de la carretera CN-340.

La font estava situada al que era, en aquell moment, el final de la Rambla, davant del número 100. L'any 1995 es va traslladar al nou emplaçament, fent de centre de la rotonda. El dia de la inauguració la font restava oculta per una muntanya de caps de cartró que els assistents a l'acte van poder recollir posteriorment com a record de l'acte.

12. Monument als Herois de 1811 (Els despullats o Els nuets)

1922 / Antonio Rodríguez Hernández (Julio Antonio)

Peanya de l'arquitecte Josep M. Pujol (Móra d'Ebre, 1889 - Madrid, 1919). Forma un placeta aïllada entre els trams central i de ponent de la Rambla Nova històrica.

Escultura en bronze. Grup de tres figures: la matrona, dreta, que simbolitza la ciutat, suporta amb els braços un defensor malferit, mentre, acotxat a terra, un altre defensor agonitza. Les heroïques composicions de les tres figures, de proporcions superiors a l'escala natural, van ser una proposta innovadora molt allunyada dels monuments que s'estilaven, habitualment amb figures armades en actituds bèl·liques. És molt remarcable el basament de pedra natural, rigorosament prismàtica, que ajuda a entendre el gran dramatisme del conjunt (atribuït a l'arquitecte Josep Maria Pujol). Va signat al davant, «JA [Julio Antonio]», i al lateral dret, «Mir y Ferrero, fundidores Madrid». La peanya, un monòlit de marbre, va ser treballada *in situ*.

Per diversos motius, principalment econòmics, el monument no es va poder enllestir l'any del centenari del setge, 1911. La commemoració es va limitar al pedestal, amb una inscripció en lletres daurades que no ha sobreviscut. El grup escultòric, que va arribar a la ciutat l'any 1922, va provocar les ires dels ciutadans més reaccionaris, que la van considerar contrària a la moral. Va ser l'Ajuntament republicà qui finalment, per Santa Tecla del 1931, la va col·locar, amb la presència de dues germanes de Julio Antonio. El pedestal i la inscripció, que encara es poden veure, són més senzills que en la versió original del 1911.

És un monument molt estimat a la ciutat, i és el marc de les commemoracions anuals del setge (28 de juny), que són una manifestació antibel·licista en tota regla. I ha servit també de punt de trobada per a mostres de dol ciutadà espontani, com la que es va produir l'any 2004, en repulsa als atemptats de Madrid de l'11 de març.

13. Fris monumental de la Delegació d'Economia i Hisenda

1960 / Josep Maria de Vera, caputxí, nascut Alfonso Ramón y Uribe (Vera, Almeria 1921 - Barcelona, 1997).

Col·laborador: Josep Voltes. Corona el xamfrà de la façana de la Delegació d'Economia i Hisenda, Rambla Nova, 93-95.

Relleu de pedra natural de 14 x 3 m, d'escala superior a la natural, amb diverses al·legories de la riquesa: agricultura, pesca, comerç, indústria. Signat i datat per Vera i Voltes, 1959, a la cantonada superior esquerra. El pare Vera havia enllestit pocs mesos abans el relleu al taller que havia improvisat al convent dels Caputxins, a la Rambla Nova, 105, molt proper a la ubicació definitiva.

La Delegació es va inaugurar el 2 de juliol de 1960 (arquitecte: Ambrosio Arroyo). Fins aleshores, les oficines havien estat a l'inici del carrer Major, 2, a la Casa del Baró de les Quatre Torres. L'edifici del 1960 va substituir el Xalet Ventosa, un dels escassos edificis unifamiliars que hi havia a la Rambla Nova.

▲ FOTOGRAFIA DE VITA ALFAGEME..

14. Relleu 'positiu i negatiu' (dit també L'Espina o 1964)

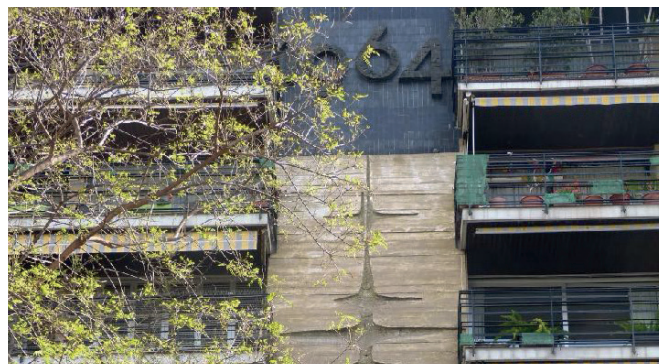
1964 / Josep Maria Subirachs i Sitjar (Barcelona, 1927-2014).

Edifici 1964, Rambla Nova, 115.

Gravat amb la mateixa forma en buit i ple: buidat damunt de formigó i omplert amb coure modelat, damunt de ceràmica. S'estén damunt del massís central de la façana, per totes les plantes, formant un plafó monumental de 5 x 20 m. A la part superior, en ceràmica, la data: «1964». Es va executar a la mateixa obra, sota la supervisió de l'artista.

L'any 1964 és la data d'acabament de l'edifici. En va ser l'arquitecte Josep Ferrer Bosch (Tarragona, 1930-2022). Ferrer i Subirachs es van conèixer a Barcelona, mentre l'arquitecte estudiava la carrera i Subirachs, una mica més gran, començava a ser conegut. La inclusió d'un relleu no figuratiu en un edifici del passeig més important de la ciutat va ser rebuda amb certa polèmica. Va coincidir amb els mosaics de Santiago Padrós, a l'altra banda de la Rambla.

No és difícil imaginar com les opinions estètiques dels ciutadans van defensar una obra o l'altra, radicalment oposades en els seus estils respectius.

15. Peix del teatre metropol

1907 / Josep Maria Jujol i Gibert (Tarragona, 1879 - Barcelona, 1949).

Encastat al paviment, davant de la porta principal del Teatre Metropol, Rambla Nova, 46.

Reproducció d'una de les formes ornamentals més interessants de l'edifici. El peix, de llautó, està embotit dins d'una de les formes lliures de la decoració de Jujol, amb color blau (blavet), tan abundant a la seva obra, i encerclat per un fil corbat seguint la silueta, també de llautó. Va ser executat durant les obres de rehabilitació dirigides per l'arquitecte Josep Llinàs i Carmona (Castelló de la Plana, 1945).

Jujol va rebre l'encàrrec de remodelar el Teatre del Patronat Obrer l'any 1907, unes obres que es van enllestir l'any 1910. Amb mitjans molt migrats, va aconseguir un dels seus millors treballs. El teatre, tremendament agredit per successives reformes, després d'anys d'abandonament, va ser adquirit per l'Ajuntament de la ciutat i restaurat per l'arquitecte Llinàs, obra amb la qual va obtenir el premi FAD l'any 1996, modalitat de restauració (concedit per primera vegada fora de les contrades barcelonines). Va ser inaugurat l'11 de març de 1995 amb l'òpera *La serva padrona*, de Giovanni Paisiello.

El peix de Jujol va esdevenir, des del primer moment, el símbol del renovat teatre.

16. El Senyor Virgili (l'Avi Virgili)

1995 / Josep Agustí i Feliu (Montblanc, 1956-1995).

Parterre de la Rambla Nova, davant del número 39.

Estàtua de bronze, d'escala natural, amb el personatge assegut damunt d'un banc de pedra de Tarragona (Illisós), adoptant l'actitud del retratat.

A la butxaca esquerra de l'americana, du la signatura de l'escultor Josep Agustí i del seu col·laborador, Rafa Blanco. Les falques sota els peus de l'escultura posen de manifest que la ubicació projectada no era la que es va executar definitivament.

El llibre de la butxaca conté una dedicatòria: L'EXCVVM. AJUNTAMENT DE TARRAGONA, AL SR. JOSEP VIRGILI SANROMÀ / TARRAGONÍ FIDEL / 1895-1993

L'obra va ser inaugurada el 28 d'abril de 1995. Josep-Pau Virgili i Sanromà (Tarragona, 1895-1993) va ser un poeta, publicista i historiador de la ciutat. Fou nomenat Tarragoní Fidel l'any 1973 i va rebre la Medalla de Plata de la Ciutat el 1983. En els seus darrers temps, encara extremadament lúcid, s'asseia en un banc de la Rambla, a la manera que es perpetua en el monument.

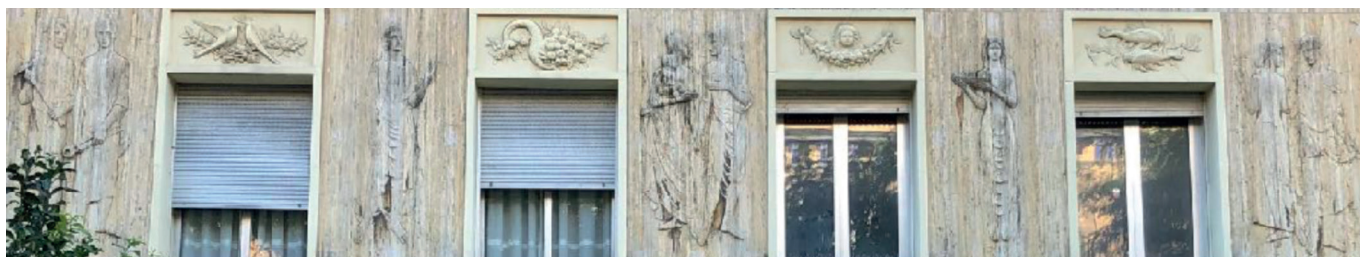
17. Relleus al·legòrics de la Caixa d'Estalvis de Tarragona

1960 / Lluís Maria Saumells Panadés (Gironella, 1915 - Tarragona, 1999).

Façana de l'edifici que va ser la seu de la Caixa d'Estalvis de Tarragona, actualment transformada en habitatges, Rambla Nova, 68.

Baixos relleus incorporats al material de revestiment de la façana, en pedra de travertí. La gran cura en què s'integren relleus i arquitectura permet suposar una bona col·laboració entre l'arquitecte i l'escultor. Són cinc relleus en total, a escala natural, ubicats al mur entre finestres de la planta principal de l'edifici. Simbolitzen, d'esquerra a dreta: la indústria, el comerç (déu Mercuri), la família, l'estalvi (Pomònia, deessa de la bona collita) i l'agricultura i l'art, que comparteixen el darrer relleu.

L'edifici, antiga seu de la Caixa d'Estalvis de Tarragona (en realitat, era la rehabilitació d'un edifici preexistent), es va inaugurar l'any 1960, fruit de la col·laboració entre els arquitectes Pujol i Monravà. L'empenta econòmica de la ciutat va obligar a fer una nova seu només quinze anys més tard, a la plaça de la Imperial Tàrraco.

18. Els jardins de la Plaça de la Imperial Tàrraco

1960 / Josep M. Monravà, arquitecte, i Enric Baixeras, dissenyador.
Projecte, 1954; inauguració, 1960. Ocupen el centre de la plaça.

La primera prolongació de la Rambla, la del centenari del 1954, havia de tenir un final digne. Dificultats diverses van fer que no s'inaugurés fins al 1960. El projecte, dissenyat per tècnics municipals i executat, en gran manera, per la Brigada, consistia en un estanyol envoltat de vegetació diversa i amb un pont d'arc rebaixat, en l'estil que es coneixia com a jardí japonès. Així és conegut en diverses guies, motiu pel qual a vegades els turistes japonesos el visiten.

Els grans brolladors han canviat l'espai de silenci original i han deformat, per tant, el disseny inicial.

▲ 1954: PLÀNOL GENERAL DEL PROJECTE.

▲ 1960: LA PLAÇA EN EL MOMENT DE LA INAUGURACIÓ

19. Mural de Tarragona

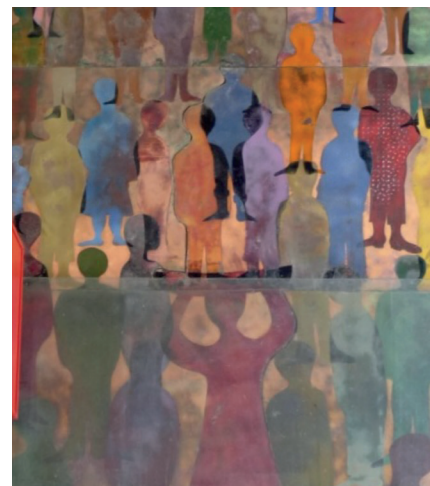
1972 / Pasqual Fort Pascual (Reus, 1927 - Barcelona, 1991).

Esmalt damunt de planxa de coure, a l'entrada de l'edifici número 33.

Pasqual Fort, joier i gravador, es va fer famós pels seus esmalts, tant de molt petits, per als seus dissenys de joies, com de gran format com aquest. Entre els anys 1964 i 1973 va tenir botiga i taller a la Rambla, vora el Balcó del Mediterrani, on va fer diverses exposicions d'artistes del moment de tota mena. Després es va instal·lar a Cadaqués.

El del porxo de la casa número 33, de més de 3 m, demostra un gran domini d'una tècnica complexa, i fins perillosa, per l'ús d'àcids en l'execució. Data de l'any 1972, segons el catàleg de l'exposició que li va dedicar el Museu d'Art Modern.

L'encàrrec el va fer el Banc Mercantil de Tarragona. Després de tenir la seu fundacional, als anys vint, al barri del Port, l'entitat financera va pujar posteriorment a la Rambla i va inaugurar la nova seu el 30 de setembre de 1972. Actualment l'edifici és la seu del Banc Santander, a la planta baixa, i a les plantes superiors hi ha habitatges.

20. 'Monument als Castellans'

1999 / Francesc Anglès i Crespo (Terrassa, 1938).

Rambla Nova, passeig central, entre la Font del Centenari i la cruïlla amb els carrers del Pare Palau i d'Higini Anglès.

Representa un castell (un quatre de vuit) a escala natural. El monument fa 11 m d'altura, i 6 m de diàmetre la pinya. L'integren figures de bronze, amb una estructura de suport interior d'acer. Presenta una placa commemorativa al davant, costat est, al terra de la Rambla. Va ser produït a la Foneria Vilà, de Valls, i es va muntar per pisos, en un procés complicat.

Va ser inaugurat el 29 de maig de 1999. La ubicació es va decidir per votació popular dels ciutadans. L'artista es va divertir retratant un seguit de personatges del país, més o menys relacionats amb les contrades tarragonines. Però és dins de la pinya, oculta a la vista però accessible per una portella dissimulada, on hi ha l'homenatge de l'autor a diversos artistes nostrats..

1

2

3

4

▲1: PABLO PICASSO. 2: JOAN MIRÓ. 3: PAU CASALS. 4: FRANCESC ANGLÈS

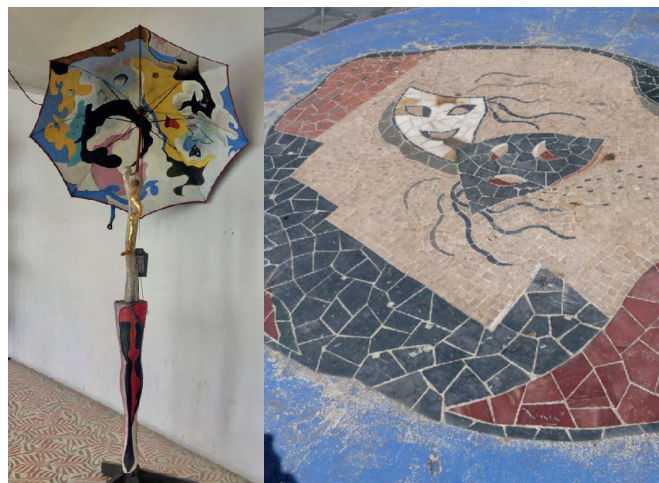
21. Màscares del drama i de la comèdia 2011 / Josep Maria Rosselló i Virgili (Tarragona, 1950).

Al mig del passeig, davant del Teatre Tarragona, Rambla Nova, 11.

Mosaic embotit en el paviment, que representa les màscares clàssiques del drama i la comèdia. La composició, que delimita un cercle de 4 m de diàmetre, presenta formes lliures i colors vius, molt característics de l'autor, que signa al perímetre. L'obra va ser executada al Taller de Marbres Ibarz, de Tarragona.

L'obra es va instal·lar a la Rambla Nova l'11 de maig de 2011. El teatre es va inaugurar força més tard, l'11 de desembre de 2012. L'edifici original era obra de l'arquitecte Antoni Pujol, i la reforma és de Xavier Climent. Un gran mural del mateix Rosselló s'exhibeix al vestíbul del teatre.

HOMENATGE A JUJOL. Hi ha una escultura conceptual del mateix autor al vestíbul del Teatre Metropol.

22. Placa commemorativa del primer centenari de la Rambla Nova 1954 / Autor desconegut. Casa de la Rambla Nova, 62.

Làpida commemorativa, amb tipografia clàssica gravada damunt de marbre negre. Situada a la planta primera, d'1,2 x 0,70 m. El color fosc i la situació, allunyada del pla de circulació dels vianants, en dificulten la lectura del text, que es reproduïx tot seguit:

D. JOAQUÍN FÁBREGAS CAPUTO
ALCALDE DE TARRAGONA
EL 20 DE AGOSTO DE 1854
INICIÓ LAS OBRAS DE ESTA RAMBLA
D. ÁNGEL DEL ROMERO WALSH
INGENIERO MILITAR LA PROYECTO.
PRIMER CENTENARIO.

Es va col·locar el 15 d'agost de 1954, dins dels actes del primer centenari de la Rambla; segons el programa de les festes, després de la «corrida de toros» i la inauguració de la Font del Centenari. Va ser la primera d'un seguit de plaques de totes les èpoques: cinquanta anys de la Casa Bloc; centenari

del Sindicat d'Iniciativa, davant del número 58 de la Rambla (monòlit); Ràdio Tarragona, a la Rambla Nova, 77; fundació del Club Gimnàstic, Rambla Nova, 60; o els fets de la repressió policial de l'any 1976, davant la làpida del centenari (monòlit i pupitre).

23. Monument commemoratiu del 125è aniversari del Club Gimnàstic de Tarragona (El Nàstic) 2011 / Joan Blázquez (Tarragona, 1950).

Parterre de la Rambla, davant del número 16.

Columna que canvia de forma i de gruix, simbolitzant el temps transcorregut. Feta de pedra i marbre, té una altura total de 6 m. Mostra l'escut del club, en volum, al tram superior. Du una inscripció al davant: 125/ C.G./ 1886 / 2011; i una altra al darrere: 125 / ANYS.

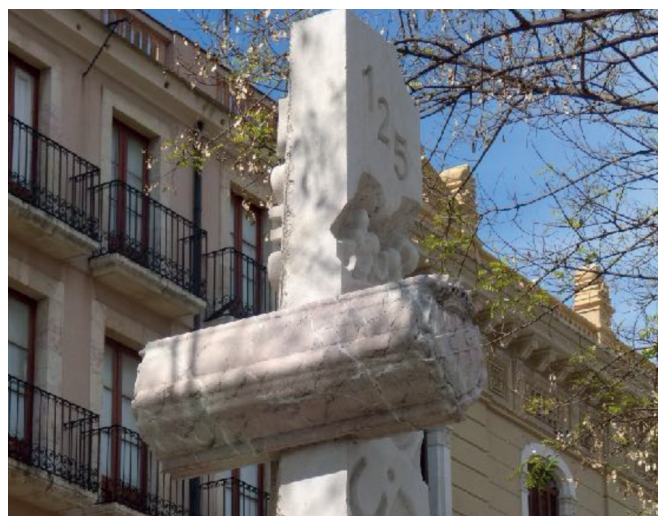
I a la base de la columna hi ha la relació de les nombroses seccions del club:

GIMNÀSTICA - FUTBOL - ATLETISME - TENNIS - BÀSQUET - TENNIS TAULA - PILOTA - GIMNÀSTICA RÍTMICA - FUTBOL SALA ESGRIMA - EXCURSIONISME - CICLISME - NÀUTICA - BOXA I LLUITA - HOQUEI TERRA - HOQUEI PATINS - HANDBOL

Es va inaugurar el 22 de febrer de 2011, davant de l'edifici del número 16 de la Rambla, on va haver-hi la primera seu social del club.

L'artista Joan Blázquez és ben conegut per la seva faceta de joier i orfebre. També ha dissenyat objectes sumptuaris (com la

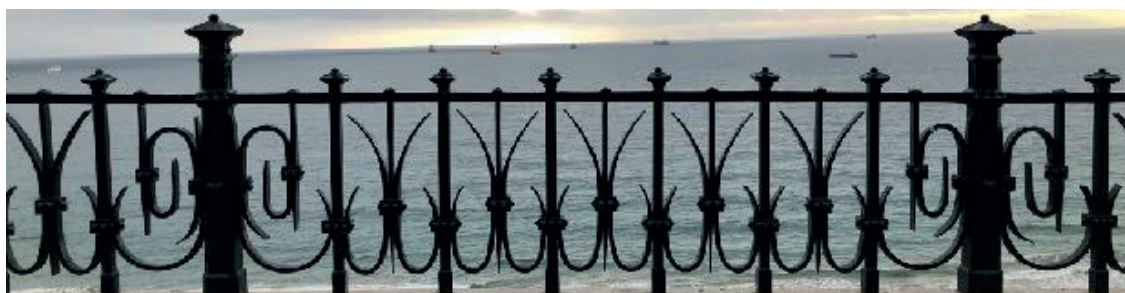
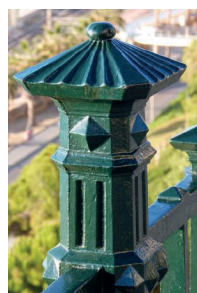
corona de la Verge de la Misericòrdia de Reus), festius, diverses parelles de nanos i monuments, com el del president Lluís Companys a Constantí.

24. Barana del balcó del mediterrani 1890 / Arquitecte: Ramon Salas i Ricomà (Tarragona, 1848-1926).

Limitant l'espai de la pedrera del port, tancant la Rambla vers el sud-est, Salas va dissenyar la poderosa barana que dona al mar, una peça historicista impecable. Inicialment, s'assentava damunt d'un banc corregut de pedra de llisós, visible encara al primer tram, encastat al nivell del paviment actual, que transformacions posteriors van fer desaparèixer. La barana, del 1890, en va substituir una altra d'anterior molt més senzilla. L'èxit de la proposta va ser clamorós, i ningú l'ha alterat en 130 anys llargs.

La vista, a 40 m sobre el nivell del mar, és extraordinària: abasta tota la rada del port, des de la punta de la Móra fins a la de Salou (16 km de corda), i fins al Montsià els dies de mestral. La llegenda urbana que afirma que es pot veure Mallorca sembla que és falsa. En tot cas, en un dia de molta visibilitat es pot provar de veure el puig Major, en la demora 152°, gairebé a S-SE. Pel fet d'estar situada damunt del tall quasi vertical de l'antiga pedrera, la sensació d'altura és molt potent.

25. Monument a Roger de Llúria (Joanet de L'aigua) 1889 / Escultura: Fèlix Ferrer i Galceran (Móra d'Ebre, 1843-1912); peanya: Ramon Salas, arquitecte.

Inici de la Rambla Nova, davant del Balcó del Mediterrani.

Estàtua de bronze de dimensions colossals (2,8 m d'altura), amb la representació heroica de l'almirall Roger de Llúria. No cal dir que l'escultor, Fèlix Ferrer, format a Itàlia, va tenir molt en compte les obres renaixentistes dels *condottieri*: el Gattamelata de Donatello, a Pàdua, o el Colleoni de Verrocchio, a Venècia. Roger de Llúria era originari de Làuria, al sud d'Itàlia.

El gran pedestal (15 m d'alçada), dissenyat per l'arquitecte Ramon Salas, és un digne suport de l'escultura. Està compost en tres cossos troncopiramidals decreixents: el primer de pedra de llisós de Tarragona i els dos següents de pedra de la Floresta (Vinaixa, les Garrigues), tallats amb profusió de motlures i cornises. Són remarcables les àncores travessades de pedra que suporten l'escut de Catalunya i les cartel·les amb episodis de la vida de Roger de Llúria, en relleus en bronze, un a cada costat:

ABORDADO POR GUILLERMO CARNER LE SALE AL ENCUENTRO Y LE ATRAVIESA DE UN GOLPE DE AZCONA - 1285.

SI ENTRE ESTOS HAY ALGUIEN MAS VALEROSO QUE YO, ESE DIRIJA LAS ESCUADRAS Y SALVE EL ESTADO DE SUS ENEMIGOS -1286.

Davant, de cara a la Rambla, amb lletres de bronze aplicades a la pedra, s'hi pot llegir: TARRAGONA A ROGER DE LLÚRIA.

I darrere, de cara al mar, amb els mateixos materials i tipografia, la data: MCCCXXXIX.

Va ser inaugurada el 23 de desembre de 1889, després de ser mostrada a l'Exposició Universal de Barcelona de 1888. La relació del militar amb Tarragona cal cercar-la en l'enterrament al monestir de Santes Creus, als peus del rei Pere III, el seu patró. És interessant considerar que, en el moment de fer-se el monument, la Rambla estava pràcticament acabada d'obrir i hi havia poquíssimes edificacions. Cal interpretar l'esplendorós monument com una crida de l'Administració als ciutadans per engrescar-los a construir. La iniciativa es va veure recompensada amb l'èxit més rotund.

L'any 1985 l'estàtua va ser enretirada per restaurar-la. El 1989, per commemorar-ne el centenari, una plataforma amb unes escales dobles, de pujada i baixada, va permetre als ciutadans pujar al nivell de l'escultura i conèixer-la de molt a la vora.

26. Rètols de l'estació d'autobusos 2011 / Pro Design Solutions, S.L.

A la vorera davant de l'entrada principal a la plaça Imperial Tàrraco, i en altres situacions de menors dimensions.

Rètol amb l'ideograma de l'autobús al davant i el nom de la ciutat abreujat al darrere: «TGn». Dimensions monumentals: 6,95 x 1,60 m i 36 cm de gruix. Està format per una planxa d'alumini acabada amb lacat negre, amb reforços interiors i platines d'acer per a l'ancoratge. La imatge del bus està també formada per una planxa d'alumini amb el pictograma corresponent, retroil·luminat mitjançant leds.

Es van produir al taller Giné Ibós, SL, de les Borges Blanques, i es van instal·lar el mes de setembre del 2011. L'Estació d'Autobusos es va construir l'any 1989, segons projecte de l'arquitecte Lluís Nadal Oller (Cassà de la Selva, 1929). És un edifici molt ben resolt en els dos nivells d'andanes, però resta completament amagat des de la plaça de la Imperial Tàrraco. No és estrany l'esforç fet per l'Empresa Municipal de Transports (EMT) per donar-li visibilitat. En total, es van col·locar onze elements de comunicació visual, en lletres amb volums de diferents escales i acabats; el d'aquesta plaça, que esdevé monumental, és el més gran. El disseny va tenir el premi Letra Roland de l'any 2011. Segons els dissenyadors, les diferents tipografies expressen la essència de la ciutat: «T», romana; «G», moderna; «n», mediterrània..

▲ LOGO REPRODUÏT ALS JARDINS DE LA RECONCILIACIÓ.

▲ LOGO ORIGINAL.

Notes:

11è Festival internacional de fotografia

SCAN TARRAGONA
FESTIVAL INTERNACIONAL
DE FOTOGRAFIA

www.tarragona.cat